

Verschenen in: *Kerk en Theologie* 66, 1 (2015), 97-98

Philo van Alexandrië, *Het leven van Mozes*. Ingeleid, vertaald en toegelicht door Albert-Kees Geljon, Damon, Budel 2014, 187 pp., € 26,90, ISBN 978 94 6036194 4.

Philo van Alexandrië is een intrigerende auteur uit de eerste helft van de eerste eeuw van onze jaartelling. Hij was goed bekend met de Septuaginta en met andere joodse tradities en evenzeer met de Griekse filosofie. In zijn vele geschriften probeerde hij de pentateuch te verklaren voor joden en Grieken, met als doel dat zij de joodse godsdienst in de Hellenistische context naar waarde zouden schatten. Zijn werken zijn echter overgeleverd door christenen, die hieruit dankbaar hebben geput voor hun eigen uitleg van het Oude Testament. In de rabbijnse literatuur en de targums zijn soms wel soortgelijke Schriftverklaringen te vinden als bij Philo, maar als auteur is hij in joodse kringen eeuwenlang vergeten. Het is een goede zaak dat de laatste jaren enkele van zijn werken in een Nederlandse vertaling zijn verschenen. Zijn Grieks is immers niet eenvoudig, en de oudere Engelse en Franse vertalingen zijn soms moeilijk toegankelijk. In deze kundige vertaling van Philo's levensbeschrijving van Mozes heeft G. er goed aan gedaan de lange Griekse zinnen op te knippen. Dat zijn weergave soms wat statig klinkt, past goed bij de literaire stijl van de Griekse tekst. Philo beschrijft Mozes in diens vier functies van filosoof-koning, wetgever, priester en profeet. Mozes' geboorte en jeugd, de leiding die hij nam over Israëls uittocht uit Egypte en tocht door de woestijn, en tal van andere passages uit Exodus, Leviticus en Numeri worden omstandig naverteld, doorgaans met behulp van filosofische begrippen, hetgeen als inculturatie kan worden gewaardeerd. Parallellen met het Nieuwe Testament liggen voor het oprapen, bijvoorbeeld met Stefanus' rede in Handelingen 7 en de brief aan de Hebreëen; in zijn inleiding en annotaties is G. echter terughoudend met het wijzen op zulke overeenkomsten. Deze mooi gebonden uitgave wordt afgesloten met uitvoerige registers en een bibliografie.

Riemer Roukema